

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 4. november 2022 i Oslo tingrett,
Saksnr.: 22-101531TVI-TOSL/04
Dommer: Tingrettsdommer Helen Engebrigtsen
Saken gjelder: Krav om vederlag for bruk av bilder

Robin Kristiansen Lund

Advokat Ole Edvard Tokvam
v/advokatfullmektig Elisabeth Skatvedt

mot

Lancelot AS
Lillestrøm Kirkelige Fellestråd
Telemark Bonde og Småbrukarlag
Tv-Tormod AS
Klinikk Stikk
Tannlege Walle AS
Sentrum Fysioterapi Bodø AS

Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie
Advokat Fredrik Sollie

DOM

Saken gjelder krav om vederlag og erstatning for bruk av fotografier.

Sakens bakgrunn

De saksøkte har hver for seg publisert ett eller flere bilder, hvor saksøker er fotograf, på sosiale medier/internett. Ingen av de saksøkte har hatt samtykke til publiseringen, og det er ikke betalt for bruken. I forbindelse med publiseringene er saksøker heller ikke kreditert.

Saksøker, Robin Lund, er fotograf. Han har tatt bildene denne saken handler om. Det dreier seg om illustrasjonsbilder for høytidsmarkering (jul/påske) og bilder av flagg. Det er flere varianter av julekuler med ulik bakgrunn og påskrift. Dette er tre av bildene saken gjelder, de øvrige er av lignende type:

De saksøkte er små virksomheter eller interesseforeninger, som har brukt de respektive bildene som illustrasjoner på hilsener til kunder i forbindelse med høytider og arrangementer.

Det er enighet om at bildene er vernet som fotografiske bilder etter åndsverkloven § 23, og at det er Lund som har rettighetene som fotograf. Det er videre enighet om at det ikke ble innhentet samtykke før publisering, at Lund ikke fikk noe vederlag og at han heller ikke ble kreditert som fotograf i forbindelse med publiseringen. Det er også enighet om at Lund har krav på rimelig vederlag for de saksøktes bruk av bildene.

Stevning i saken kom inn 27. oktober 2021. Saken hadde ikke vært behandlet i forliksrådet. Retten henviste saken til behandling i forliksrådet, men Borgarting lagmannsrett kom i kjennelse av 30. mars 2022 til at saker etter åndsverkloven faller utenfor forliksrådernes saklige kompetanse, og at slike saker skal bringes direkte inn for Oslo tingrett. Saken ble returnert til Oslo tingrett 6. juli 2022. Retten besluttet etter begjæring at saken skulle behandles etter reglene for allmennprosess, jf. tvisteloven § 10-1 (3) d. Hovedforhandling i saken ble gjennomført 28. oktober 2022 slik det fremgår av rettsboken. Det ble avhørt to parter på saksøktensiden, samt ett vitne. Dom i saken er avsagt innen fristen i tvisteloven § 19-4 (5).

Saksøkeren har i korte trekk anført

Lund har rettighetene til de bildene saken gjelder. Han har sendt faktura for den urettmessige publiseringen til hver av de saksøkte. Fakturaene er ikke betalt, med unntak for Klinikk Stikk, som har betalt deler av fakturaen.

Lund har rett på rimelig vederlag for bruken av bildene. 'Rimelig vederlag' tilsvarer prisen for saksøkers énbrukslisens som fremkommer av den enkelte faktura. Saksøkers priser samsvarer med prisene til Norsk Journalistlag. De saksøkte har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt ved å publisere bildene uten samtykke og uten å betale vederlag. Lund har derfor krav på dobbelt av rimelig vederlag.

Lund har i tillegg krav på erstatning for manglende kreditering. Brudd på navngivelsesplikten er en selvstendig krenkelse. Det følger av bransjepraksis at erstatning for manglende kreditering skal svare til et gebyr tilsvarende 100 % av kjøpesummen.

Lund har hatt litt ulik faktureringspraksis. Noen av de saksøkte er fakturert dobbelt av en standard 'enbrukslisens', med tillegg av merverdiavgift. Noen av de saksøkte er fakturert dobbelt vederlag, og i tillegg 100% tillegg for manglende kreditering – altså 3 ganger standard enbrukslisens, med tillegg av merverdiavgift. Lund presiserer nå at merverdiavgift skal beregnes av standard enbrukslisens, og ikke av den doble avgiften eller oppreisning for manglende kreditering. Han har endret praksis.

Saksøkerens påstand

- 1 Lancelot AS dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 27.02.2020 og frem til betaling skjer.
- 2 Lillestrøm kirkelige fellesråd v/Sørums menighet dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 24.03.2021 og frem til betaling skjer.
- 3 Telemark bonde- og småbrukerlag dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 24.01.2020 og frem til betaling skjer.
- 4 TV-Tormod AS dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 06.05.2020 og frem til betaling skjer.
- 5 Klinikk Stikk dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 30.04.2021 og frem til betaling skjer.
- 6 Tannlege Walle AS dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 30.05.2021 og frem til betaling skjer.
- 7 Sentrum Fysioterapi Bodø AS dømmes til å betale Robin Lund beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 16.08.2021 og frem til betaling skjer.
- 8 Saksøkte dømmes in solidum til å dekke Robin Lunds saks kostnader for tingretten.

De saksøkte har i korte trekk anført

De saksøkte aksepterer at saksøker har krav på «rimelig vederlag for bruken» av bildene.

De saksøkte har søkt etter gratis illustrasjonsbilder på internett. Da bildene ble funnet på nett og tatt i bruk, var det ikke mulig å finne ut at saksøker var opphaver, at han ville ha betalt for bruken, og til hvilken pris. Saksøkers forretningside har vært å legge ut bildene på nett uten referanse til opphavsrett, pris eller betalingsløsning. Så har han fulgt med på hvem som har benyttet bildene, og i ettertid – til dels lenge etter at bildene ble tatt i bruk – fakturert brukerne 2 eller 3 ganger ‘vanlig vederlag’. Hans ‘vanlige vederlag’ ligger skyhøyt over markedspris. Han har i dag endret praksis og etablert ordninger på sine nettsider hvor opphavsrett, prising og betalingsløsninger fremgår.

‘Rimelig vederlag’ utgjør maksimalt kr 100 pluss mva for hvert bilde, basert på markedspris for tilsvarende enkle illustrasjonsfoto. Lund har ikke dokumentert at noen har kjøpt lisens for bruk av tilsvarende bilder til den pris han har avkrevet de saksøkte. Ikke under noen omstendigheter har saksøker krav på høyere vederlag enn den laveste prisen saksøker var villig til å selge lisens for, da bildene ble tatt i bruk.

Saksøker har ikke krav på dobbelt ‘rimelig vederlag’, fordi de saksøkte ikke har opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. åndsverkloven § 81, 2 ledd.

Saksøker har ikke krav på erstatning for manglende kreditering. Dette skyldes dels at kreditering ikke er bransjepraksis for denne typen bilder, og dels at kreditering ikke var mulig, jf. åndsverkloven § 5, 1 ledd fordi saksøker selv ikke gjorde det mulig å finne hvem som skulle krediteres. Det er ikke dokumentert relevant ‘bransjepraksis’ for at erstatning for manglende kreditering skal svare til et gebyr tilsvarende 100% av kjøpesummen. Det er ikke hjemmel for å beregne merverdiavgift av erstatning for manglende kreditering. Ikke under noen omstendighet kan saksøker kreve både ‘dobbelt av rimelig vederlag’ og erstatning for manglende kreditering.

Saksøktes påstand

- 1 Lancelot AS frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.
- 2 Lillestrøm kirkelige fellesråd frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.
- 3 Telemark bonde- og småbrukarlag frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.
- 4 TV-Tormod AS frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.
- 5 Klinikk Stikk frifinnes og tilkjennes saksomkostninger.
- 6 Tannlege Walle AS frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.
- 7 Sentrum Fysioterapi AS frifinnes, mot å betale inntil kr 100 pluss mva til Robin Lund, og tilkjennes saksomkostninger.

Rettenns vurdering

Det er enighet om at Lund, som fotograf, har krav på rimelig vederlag for de saksøktes bruk av bildene. Kjernen i saken er spørsmålet om hva som utgjør rimelig vederlag, om Lund har krav på dobbelt vederlag etter åndsverkloven § 81, 2 ledd, og om han i tillegg har krav på oppreisning for manglende kreditering.

Utgangspunktet etter åndsverkloven er at alle bilder er vernet som fotografiske bilder etter § 23. I tillegg er noen bilder vernet som fotografiske verk etter åndsverkloven § 2 bokstav f. Det har ikke betydning for vurderingen av vederlagsplikt om det dreier seg om et vernet bilde eller et vernet verk, selv om skillet etter rettens oppfatning kan ha betydning for vederlagets størrelse. Retten bemerker at det er klart at det i dette tilfellet dreier seg om relativt enkle illustrasjonsbilder uten verkshøyde.

Det er opplyst at de saksøkte alle var på jakt etter gratis illustrasjonsbilder for å bruke til hilsener til kunder og følgere. De fant, og brukte, Lunds bilder. Lund har oppdaget at de saksøkte har brukt hans bilder, og har i etterkant sendt dem fakturaer – i noen tilfeller svært lang tid etter at bildene ble brukt.

Hva er rimelig vederlag?

Åndsverkloven § 81 regulerer retten til vederlag og erstatning for inngrep i rettigheter etter loven. Reglene om vederlag og erstatning for inngrep i ulike industrielle rettigheter fikk en ny og i hovedsak lik utforming ved lovendringer i 2013. Åndsverklovens regler om dette er bygget over samme lest. Et sentralt formål med de nye/endrede reglene har vært å styrke rettighetshavers muligheter for å oppnå en tilfredsstillende kompensasjon – det kan være vanskelig å dokumentere økonomisk tap for krenkelser av immaterielle rettigheter, og det preget erstatningsutmålingen før lovendringene i 2013 og 2018. Den krenkede kan nå velge mellom tre ulike grunnlag for utmåling av kompensasjon, og kreve det høyeste.

De relevante delene av åndsverkloven § 81 lyder:

§ 81. Vederlag og erstatning

Den som forsettlig eller uaktsomt gjør inngrep i en annens rett eller på annen måte overtrer denne loven, skal betale til den forurettede:

- a. rimelig vederlag for bruken, samt erstatning for skade som følge av overtredelsen som ikke ville oppstått ved avtale om bruk
- b. erstatning for skade som følge av overtredelsen, eller
- c. vederlag svarende til vinningen som er oppnådd ved overtredelsen.

Vederlag og erstatning fastsettes etter det av grunnlagene i bokstav a til c som er gunstigst for den forurettede. Ved utmålingen av vederlag og erstatning for forsettlig eller grovt uaktsomt overtredelse tas det også hensyn til ikke-økonomisk skade påført den forurettede ved overtredelsen.

Er det handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, skal overtrederen, dersom den forurettede krever det og i den grad det ikke fremstår som urimelig, i stedet for vederlag og erstatning fastsatt etter første ledd, betale det dobbelte av rimelig vederlag for bruken.

Det er et grunnvilkår for vederlag og erstatning etter åndsverkloven § 81 at inngrepet i rettigheten er gjort forsettlig eller uaktsomt. Det er opplyst at de saksøkte har funnet bildene på internett, hvor de var på jakt etter gratis bilder. De saksøkte har ikke anført at de handlet i god tro, og retten er enig i at de i hvert fall har handlet med alminnelig uaktsomhet, slik at grunnvilkåret for vederlag etter § 81, 1 ledd, jf. 2 ledd er oppfylt.

Lund har krevet rimelig vederlag utmålt etter bokstav a. Hva som utgjør 'rimelig vederlag' skal etter forarbeidene (Prop. 104 L (2016-2017)) avgjøres ut ifra omfanget av bruken, den økonomiske verdien for overtrederen, vanlig bransjestandard eller praksis og andre konkrete forhold. Dersom bransjestandard eller praksis ikke gir veiledning, skal vederlaget fastsettes på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering av hva som ut fra rettighetens verdi utgjør et rimelig vederlag for bruken. Vederlaget skal ikke settes lavere enn det beløpet overtrederen hadde måttet betale i vederlag hvis han hadde inngått en avtale om bruk i samme omfang som det overtredelsen gjelder. Det skal ikke tas hensyn til andre omstendigheter ved overtredelsen, slik som overtrederens skyldgrad, fortjeneste e.l.

Omfanget av bruken av bildene må karakteriseres som svært beskjeden. Det dreier seg primært om bilder til illustrasjon av høytidshilsener på Facebook. Alle de saksøkte er små virksomheter med svært begrenset følgererskare. Det mest likte innlegget – Sørums menighets informasjon om gudstjeneste på 17. mai – har fått 19 likes. Den økonomiske verdien av bruken er tilsvarende beskjeden.

Et sentralt spørsmål for hva som er 'rimelig vederlag' er ifølge forarbeidene hva som er 'vanlig bransjestandard eller praksis'. Retten mener at det er relevant å se hen til hva som er markedspris for tilsvarende bilder.

Bildene i saken er relativt enkle illustrasjonsbilder, som også kan være påført ulike typer skrift, f.eks. god jul, juleferie etc. Det er flere nettsider som tilbyr slike enkle illustrasjonsbilder, enten gratis eller til en lav pris. Prisen for tilsvarende produkter påvirker etter rettens syn hva som er rimelig vederlag for denne type bilder. Retten mener at det er dokumentert at tilsvarende bilder lisensieres for kr 30-100 pr bilde. Bildenes oppløsning har betydning for prisen. De saksøkte i denne saken har brukt bildene på Facebook og i andre publikasjoner hvor høy oppløsning ikke er viktig. Retten finner det derfor sannsynlig at samtlige av de saksøkte ville klart seg med de lavoppløselige, og billige, bildene for sitt bruksformål.

I dag opplyser Lund på sin nettside at han fakturerer i tråd med Norsk Journalistlags standardsats for kjøp av allerede fotograferte journalistiske bilder. I 2022 er denne standardsatsen kr 3 100, i 2020 var satsen kr 2 905. For bildene i denne saken gjelder det at Lund i hovedsak basert sine fakturaer på denne standardsatsen. Det er noen ganger fakturert noe lavere enn standardsatsen, uten at det er oppgitt noen grunn for det. Før 2019

opplyste Lund på sine nettsider at prisen varierte mellom kr 400 og kr 9000, men at noen også var tilgjengelige med sterk rabatt gjennom internasjonale bildebyråer.

Lunds prosessfullmektig har opplyst at Lund ikke lenger legger bilder tilgjengelig på internasjonale bildebyråer fordi dette senker prisen, og derfor er lite bærekraftig for en norsk fotograf. Retten mener at dette er et klart uttrykk for at markedspris for denne type bilder ikke ligger på det nivået som Lund krever, men på det nivået som bildebyråene tar. Markedspris er et resultat av tilbud og etterspørsel, ikke én aktørs prissetting.

Det er opplyst at Lund har sendt flere hundre krav til aktører som på tilsvarende måte har brukt Lunds bilder på nett uten samtykke. En lang rekke av disse har betalt det Lund har krevet. Det er ikke dokumentert noen tilfeller av at Lund på frivillig basis har lisensiert rettigheter til tilsvarende bilder til den prisen han krever ved sin etterfakturerings. Retten bemerker at det faktum at mange har valgt å betale kravet fra Lund ikke sannsynliggjør at vederlagskravet er uttrykk for markedspris eller bransjestandard.

Det er sannsynliggjort at Lund har lisensiert ut rettigheter til andre typer bilder til den prisen han fakturerer, men det er da snakk om bilder av hus og veikryss. Prisen for slike journalistiske bilder er ikke relevant for hva som er rimelig vederlag for andre typer bilder.

Lund har vist til ulike tingrettsdommer (hvor flere for øvrig synes å være avsagt i strid med regelen om at Oslo tingrett er tvungent vernet i saker etter åndsverkloven) som har lagt til grunn at Norsk Journalistlags standardsats er et rimelig nivå for vederlag for bilder. Til disse dommene bemerker retten at det i alle sakene er snakk om typiske journalistiske bilder, hvor en journalist har tatt bilder av henholdsvis trafikkulykke, oversvømmelse og sammenstøt mellom politi og sivile. Det er etter rettens syn ikke grunn til å betvile at Norsk Journalistlags standardsatser ga uttrykk for et rimelig vederlag i de sakene, men dette har liten eller ingen overføringsverdi til den type enkle illustrasjonsbilder som denne saken dreier seg om.

Oslo tingrett avsa 9. februar 2021 dom i sak TOSLO-2020-171574, hvor samme fotograf (Robin Lund) fikk medhold i krav om dobbelt rimelig vederlag for Studentsamskipnaden i Ås' bruk av et bilde av et norsk flagg. Retten la til grunn for vurderingen at rimelig vederlag for et bilde var kr 3 466,25 inkl mva (tilsvarer kr 2 773 eks mva). Vederlagsnivået var ikke bestridt av motparten, og det var ikke bevisførsel rundt spørsmålet.

Basert på bevisførsel i denne saken mener retten at rimelig vederlag for denne type bilder er kr 100 pr bilde. Merverdiavgift kommer i tillegg, slik at rimelig vederlag for den bruk de saksøkte har gjort, inkludert merverdiavgift, er kr 125.

Dobbelt av rimelig vederlag?

Dersom inngrep er gjort forsettlig eller grovt uaktsomt, er det hjemmel i § 81, 2. ledd for å tilkjenne det dobbelte av rimelig vederlag. Lund har krevet slikt dobbelt vederlag i saken. I en artikkel av Magnus Hauge Greaker og Camilla Vislie i *Immateriellrett, kontrakter og erstatning*, Harald Irgens-Jensen og Camilla Vislie (red) 2020 s 270, skriver forfatterne følgende om grovt uaktsomme og forsettlige krenkelser:

Et inngrep vil være forsettlig hvis inngriperen [...] hadde til hensikt å begå inngrep eller var klar over eller holdt det for sannsynlig at de faktiske omstendighetene som medfører at handlingen bedømmes som et inngrep forelå. Et inngrep vil være grovt uaktsomt hvis inngriperen har handlet på en måte som representerer «et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte» (jf. Rt-1989-1318 og Rt-2012-1062 Tripp Trapp).

I forarbeidene (Prop.104 L (2016-2017) uttales følgende:

Hvis overtrederen visste eller holdt det for mest sannsynlig at handlingene han har gjennomført utgjorde en overtredelse, vil det foreligge forsett. Uvitenhet om eller misforståelse av rettsregler (rettsvillfarelse) vil normalt ikke kunne fritta en handlemåte fra å bli ansett som forsettlig.

All bruk av bilder i vernetiden krever samtykke fra fotografen eller opphavsmannen. Det er riktignok slik at enkelte fotografer legger ut bilder på internett med et samtykke til videre spredning, men det kan etter rettens syn ikke medføre at den som skal bruke et bilde fritas for en undersøkelsesplikt.

Retten mener at de saksøkte her har opptrådt med forsett. Det er etter rettens syn ikke unnskyldelig at den enkelte ønsket å finne et bilde som var gratis, og at bildet ikke var merket med at det kostet penger å bruke det. All eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring av bilder for allmennheten krever samtykke fra rettighetshaveren, og med mindre det fremgår eksplisitt at bildet er gratis, må brukeren regne med at bildet må lisensieres. Retten bemerker at uvitenhet om eller misforståelse av rettsreglene uansett er den enkelte saksøktes ansvar. I alle tilfelle mener retten at de saksøkte har opptrådt grovt uaktsomt gjennom et markert avvik fra forsvarlig handlemåte.

Retten mener på denne bakgrunn at de saksøkte skal betale det dobbelte av rimelig vederlag, jf. åndsverkloven § 81, 2 ledd. Dette tilsvarer kr 200 uten merverdiavgift. Det er enighet om at det bare beregnes merverdiavgift av den ordinære delen av vederlaget, slik at dobbelt rimelig vederlag inkludert merverdiavgift er kr 225. Retten kan ikke se at det fremstår som urimelig at hver av de saksøkte betaler dobbelt vederlag.

Klinikk Stikk har allerede betalt mer enn kr 225, og skal derfor frifinnes for krav fra Lund. Tannlege Walle har brukt to bilder fra Lund – henholdsvis et julebilde og et påskebilde. Tannlege Walle skal derfor betale kr 450. De øvrige skal betale kr 225.

Med unntak av Klinik Stikk skal alle de saksøkte betale forsinkelsesrenter av kravet etter forsinkelsesrenteloven § 2, 1 ledd, altså 30 dager etter påkrav. Dato fastsettes i slutningen.

Oppreisning for brudd på krediteringsplikten?

Lund har i tillegg krevet et tillegg tilsvarende rimelig vederlag for brudd på plikten til å navngi fotografen slik god skikk tilsier, jf. åndsverkloven § 23, jf. § 5. Retten mener at navngivelse er praktisk mulig ved bruk av bilder på den måten som de saksøkte her har gjort, og at det er i tråd med god skikk å navngi fotografen i slike tilfeller.

Retten mener imidlertid at et brudd på plikten til kreditering ikke utløser et separat krav på oppreisning eller vederlag i et tilfelle hvor noen dømmes til å betale det dobbelte av rimelig vederlag for ulovlig bruk etter åndsverkloven § 81, 2 ledd. Et bilde som er brukt i strid med fotografens rettigheter vil i normaltilfellene også være brukt uten kreditering.

Sakskostnader

Lund har fått medhold i at han har rett på det dobbelte av rimelig vederlag for de saksøktes bruk av hans bilder, jf. åndsverkloven § 81, 2. ledd. Retten mener likevel at det beløpet som retten har fastsatt som 'rimelig vederlag' i saken er langt unna det han har krevet, og det er ikke naturlig å si at han har vunnet saken. Han har heller ikke fått medhold i krav om oppreisning for manglende navngivelse.

De saksøkte har fått medhold i at 'rimelig vederlag' settes til kr 100, men dømmes samtidig til å betale dobbelt av rimelig vederlag fordi bildebruken har skjedd forsettlig eller i det minste grovt uaktsomt. Heller ikke de saksøkte har vunnet saken fullt ut.

Selv om hovedregelen er at ingen av partene tilkjennes sakskostnader når de ikke har vunnet fullt ut, så mener retten at unntaksregelen i tvisteloven § 20-3 skal anvendes i denne saken. Retten mener at de saksøkte har fått medhold av betydning, ettersom beløpet de dømmes til å betale til Lund i praksis er svært nær deres påstand (kr 100), og betydelig nærmere enn Lunds krav (over kr 10 000). Retten mener at tungtveiende grunner derfor tilsier at Lund skal dekke deler av de saksøktes sakskostnader. Retten viser også til at kravene han har fremmet langt overgår det han tilkjennes i denne saken, samt til hans aggressive inndrivingspraksis.

Sakskostnader fastsettes for hver enkelt part i saker der det er flere parter på samme side, jf. tvisteloven § 20-6. Som nevnt har de saksøkte intet til felles utover at de har brukt bilder fra, og er saksøkt av, Lund. For de av de saksøkte som har fremsatt forlikstilbud overfor Lund som overstiger det beløpet han tilkjennes ved denne dommen finner retten at Lund skal dekke deres sakskostnader fullt ut. Dette gjelder Lillestrøm Kirkelige Fellesråd (som tilbød kr 1 500), Telemark Bonde- og småbrukarlag (som tilbød ca kr 755) og Klinik Stikk (som har innbetalt kr 2 905). For de øvrige saksøkte mener retten at tungtveiende grunner tilsier at Lund skal dekke deres sakskostnader med 50%.

De saksøkte har hatt én felles prosessfullmektig. Han har fremlagt sakskostnadsoppgave på kr 134 500, som retten legger til grunn at utgjør rimelig og nødvendig arbeid med saken, jf. tvisteloven § 20-5, 1 ledd. Beløpet dekkes i utgangspunktet av en merverdiavgiftspliktig virksomhet, og sakskostnader skal da tilkjennes uten mva. Retten legger også til grunn at sakskostnadene skal dekkes likt av den enkelte part. Hver parts andel er således 1/7 av beløpet, hvilket tilsvarer kr 19 215.

* * * * *

DOMSSLUTNING

- 1 Lancelot AS betaler kr 225 -tohundreogtjuefem- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 13. mars 2020.
- 2 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Lancelot AS med kr 9 607 -nitusensekshundreogsyv- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 3 Lillestrøm kirkelige fellesråd betaler kr 225 -tohundreogtjuefem- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 10. april 2021.
- 4 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Lillestrøm kirkelige fellesråd med kr 19 215 -nittentusentohundreogfemten- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 5 Telemark bonde- og småbrukarlag betaler kr 225 -tohundreogtjuefem- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 10. februar 2020.
- 6 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Telemark bonde- og småbrukarlag med kr 19 215 -nittentusen tohundreogfemten- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 7 TV-Tormod AS betaler kr 225 -tohundreogtjuefem- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 22. mai 2020.
- 8 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for TV-Tormod AS med kr 9 607 -nitusensekshundreogsyv- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 9 Klinikk Stikk frifinnes.

- 10 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Klinikk Stikk med kr 19 215 -nittentusentohundreogfemten- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 11 Tannlege Walle AS betaler kr 450 -firehundreogfemti- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen. Forsinkelsesrenter beregnes på kr 225 -tohundreogtjuefem- fra 21. mai 2021 og på kr 225 -tohundreogtjuefem- fra 30. juni 2021.
- 12 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Tannlege Walle AS med kr 9 607 -nitusensekshundreogsyv- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.
- 13 Sentrum Fysioterapi AS betaler kr 225 -tohundreogtjuefem- til Robin Lund innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 2. september 2021.
- 14 Robin Lund dømmes til å dekke sakskostnader for Sentrum Fysioterapi AS med kr 9 607 -nitusensekshundreogsyv- innen 2 -to- uker fra forkynnelsen av denne dommen.

Retten hevet

Helen Engebrigtsen

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.